

TUTKIMUSOSIO

17.1.2026

Ilmapuntarikysely 2025: Noin joka kymmenes pitää jossain tilanteessa viranomaisen lahjontaa hyväksyttävänä

Lahjuksen antaminen ja ottaminen on yleensä rikos missä päin maailmaa tahansa. Lahjuksen antaja tarjoaa tai antaa lahjottavalle jonkin edun saadakseen tämän suosimaan itseään. Tämä etuus voi olla muutakin rahaa, esimerkiksi vastapalvelus tai lahja.

Lahjonta on yksi korruption muoto. Korruptiolla tarkoitetaan vallan väärinkäyttöä omaksi eduksi. Suomalaiset törmäävät harvoin korruptioon omassa arjessaan, ja lahjontaa tuleekin yleensä tietoon varsin vähän. Esimerkiksi ulkomailla suomalaiset ovat kuitenkin saattaneet törmätä pienimuotoiseen, ns. ”katutasen” lahjontaan.

Jossain maissa liikenne rikkomuksista saattaa selvitä sujauttamalla setelin liikennepoliisin taskuun, sairaalassa voi saada parempaa hoitoa kun ”muistaa” lääkäreitä ja hoitajia, tai jokin luvanvarainen asia voi hoitua osoittamalla ”kohteliaisuutta” päätöksentekijälle.

Ilmapuntari-tutkimuksessa vastaajille esitettiin kolme kysymystä suhtautumisesta viranomaisen lahjontaan ja ”voiteluun”. Vastaajilta kysyttiin ensin, kuinka hyväksyttävää olisi Suomessa tai ulkomailla tarjota rahaa viranhaltijalle, mikäli olisi voimakas tarve saada jokin palvelus, suostumus tai välttää ikävä seuraamus. Tämän jälkeen vastaajat ottivat kantaa lahjan antamiseen ja vastapalvelukseen.

Vastausvaihtoehtoja oli kolme: useimmiten hyväksyttävää, joskus hyväksyttävää ja ei koskaan hyväksyttävää. Kysymyksenasettelu ulotettiin koskemaan Suomen lisäksi ulkomaita, koska tutkimusten mukaan Suomessa viranomaisen avointa lahjontaa tapahtuu varsin harvoin.

Selvä enemmistö suomalaisista ei hyväksy missään tilanteessa Suomessa eikä ulkomailla sitä, että tarjoaisi virkamiehelle rahaa, lahjaa tai vastapalvelusta selviytyäkseen hankalasta tilanteesta. Noin joka kymmenes voisi ajatella tarjoavansa rahaa (10 %) tai lahjan (12 %) jossain tilanteessa. Viidennes (21 %) tohtisi luvata jonkinlaista vastapalvelusta ikävien seuraamusten välttämiseksi tai saadakseen itselleen suotuisan päätöksen.

Viidennes nuorista olisi tukalassa tilanteessa valmis tarjoamaan rahaa virkamiehelle

Suomalaisten näkemykset lahjonnasta ovat muuttuneet vuodesta 2019 tiukemmiksi. Niiden osuus, jotka eivät hyväksy lahjontaa missään olosuhteissa on lisääntynyt kymmenellä prosenttiyksiköllä. Tuloksista käy ilmi, että etenkin nykyiset 18–30-vuotiaat nuoret suhtautuvat lahjontaan nuivemmin kuin vastaavan ikäiset kuusi vuotta sitten.

18–30-vuotiaat ovat kuitenkin vielä nykyisinkin keskivertoa alttiimpia hyväksymään viranhaltijan voitelun ainakin jossakin tilanteissa. Nuorista viidennes (20 %) näkee, että rahan tarjoaminen viranomaiselle on hyväksyttävää ainakin joskus, mikäli tavoitteena on välttää ikävä seuraamus tai saada suostumus. Ikääntyneistä, yli 70-vuotiaista, näin ajattelee vain yksi kahdestakymmenestä (5 %).

Kyselyvastaajan sukupuoli ei ole yhteydessä näkemyksiin lahjuksen tarjoamisen suotavuudesta, kuten oli tilanne vielä vuonna 2019. Tuolloin miehistä naisia selvästi useampi oli hyväksymässä ”pakkotilanteessa” tai ”ahdingossa” lahjuksen tarjoamisen. Nykyisin eroa ei käytännössä ole.

Koulutustaso on jossain määrin yhteydessä näkemyksiin. Mitä enemmän koulutusta, sitä useammin tuomitaan lahjuksen tarjoaminen. Akateemisen tutkinnon suorittaneista lähes yhdeksän kymmenestä tuomitsee rahan tarjoamisen hankalassa tilanteessa, kun vähemmän koulutetuista (korkeintaan ammattitutkinto) näin ajattelee kaksi kolmesta.

Myös puoluekanta heijastuu näkemyksiin viranomaisen voitelun hyväksyttävyydestä. Enemmistö kaikkien puolueiden kannattajista tuomitsee kaikissa olosuhteissa rahan, lahjan tai vastapalveluksen tarjoamisen viranomaiselle. Kuitenkin perussuomalaisten tukijoista jonkin verran keskimäärää suurempi osa on valmis ymmärtämään, ainakin jossakin tilanteissa, yrityksen voidella viranomaista. Keskimäärää enemmän asiaa paheksuvia mielipiteitä ilmenee kokoomuksen, SDP:n ja keskustan kannattajien keskuudessa.

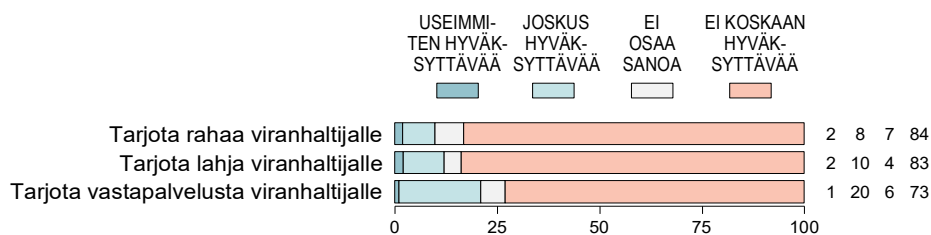
Mielenkiintoinen yksityiskohta tuloksissa on, se, että kunnan palveluksessa olevat työntekijät suhtautuvat selvästi keskimäärää ymmärtävämmiin vastapalveluksen tarjoamiseen virkamiehelle jonkin edun tai palveluksen saamiseksi. Vastapalveluksen tekeminen tarkoittaa usein lahjonnan kaltaista toimintaa.

Tutkimuksen toteutus

KAKS – Kunnallisan kehittämissäätiön tutkimuksen toteutti Verian (aiemmin Kantar Public). Tutkimusaineisto on koottu Gallup Kanavalla 29.11.–3.12.2025. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1.001. Vastaajat edustavat maamme täysi-ikäistä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on koko aineiston tasolla suurimmillaan vajaat kolme prosenttiyksikköä suuntaansa.

Kuvio 3.

OLISIKO JOISSAKIN TILANTEISSA* HYVÄKSYTTÄVÄÄ TEHDÄ JOKIN SEURAAVA TEKÖ JOKO SUOMESSA TAI ULKOMAILLA (%).

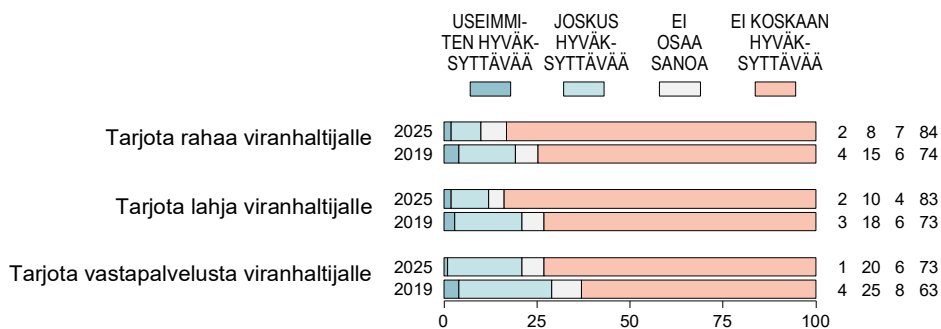

*Jos sinulla olisi voimakas tarve saada jokin palvelus, suostumus tai välttää joku ikävä seuraamus

Kunnallisan kehittämissäätiö 2025

Kuvio 3t.

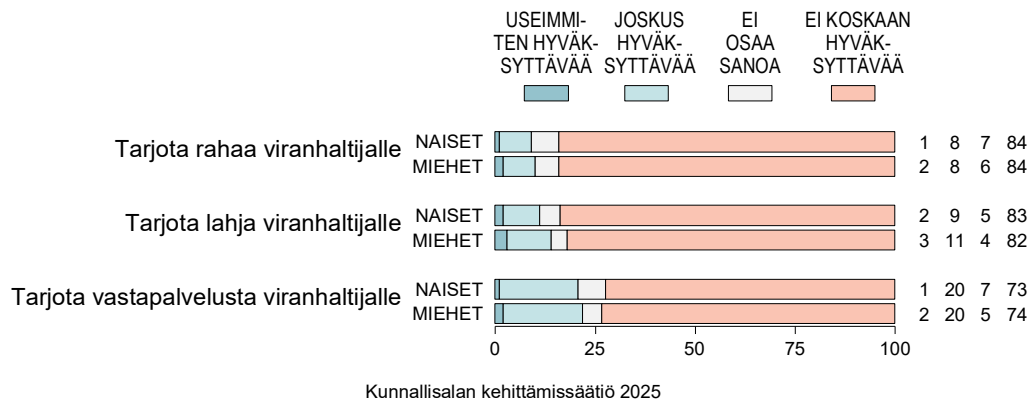
OLISIKO JOISSAKIN TILANTEISSA HYVÄKSYTTÄVÄÄ TEHDÄ JOKIN SEURAAVA TEKÖ: ARVIOT VUOSIEN 2019 JA 2025 LOPULLA (%).

Kunnallisan kehittämissäätiö 2025

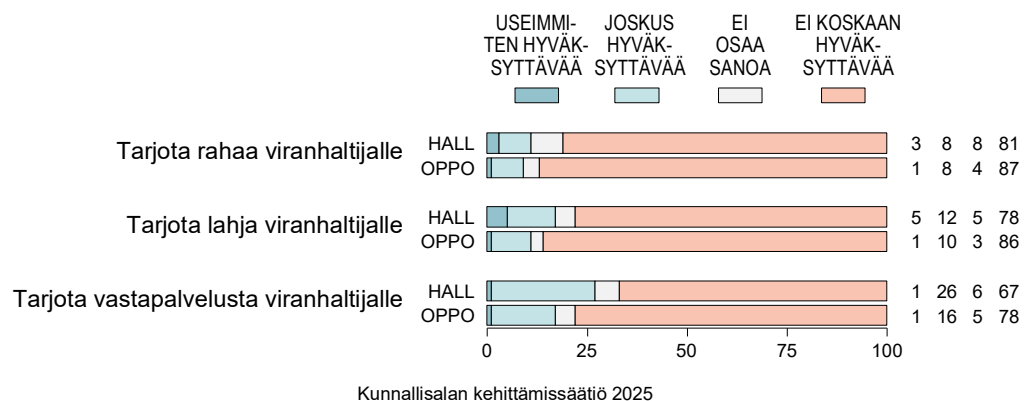
Kuvio 3s.

OLISIKO JOISSAKIN TILANTEISSA HYVÄKSYTTÄVÄÄ TEHDÄ JOKIN SEURAAVA TEKÖ:
 NAISTEN vs. MIESTEN ARVIOT (%).

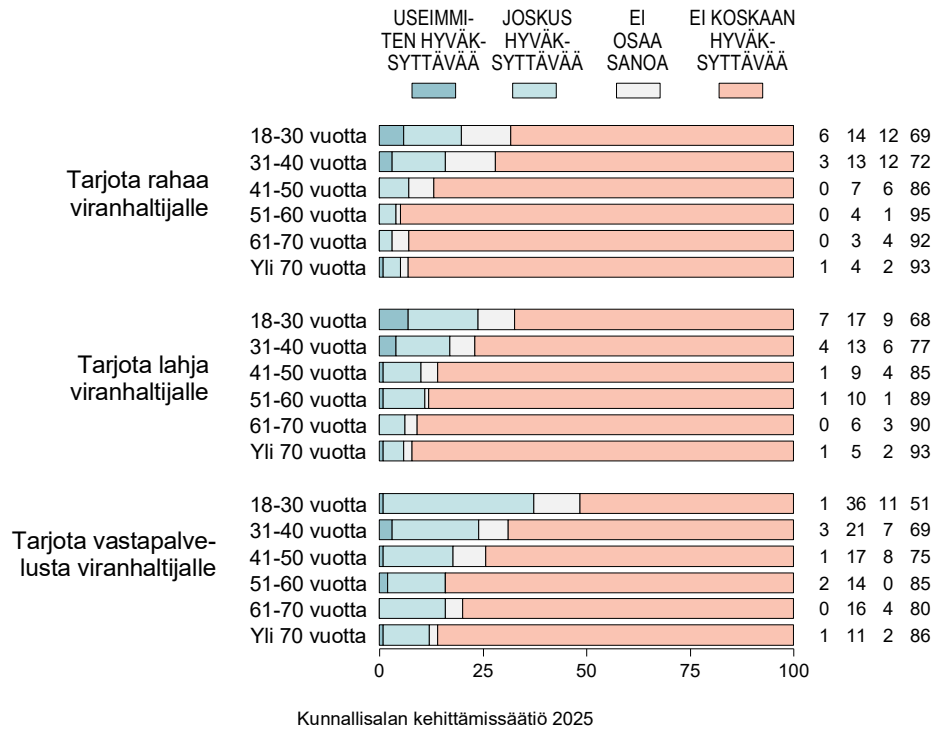
Kuvio 3h.

OLISIKO JOISSAKIN TILANTEISSA HYVÄKSYTTÄVÄÄ TEHDÄ JOKIN SEURAAVA TEKÖ:
 HALLITUSPUOLUEIDEN (HALL) vs. OPPOSITIOPUOLUEIDEN (OPPO) KANNATTAJAIEN
 ARVIOT (%).

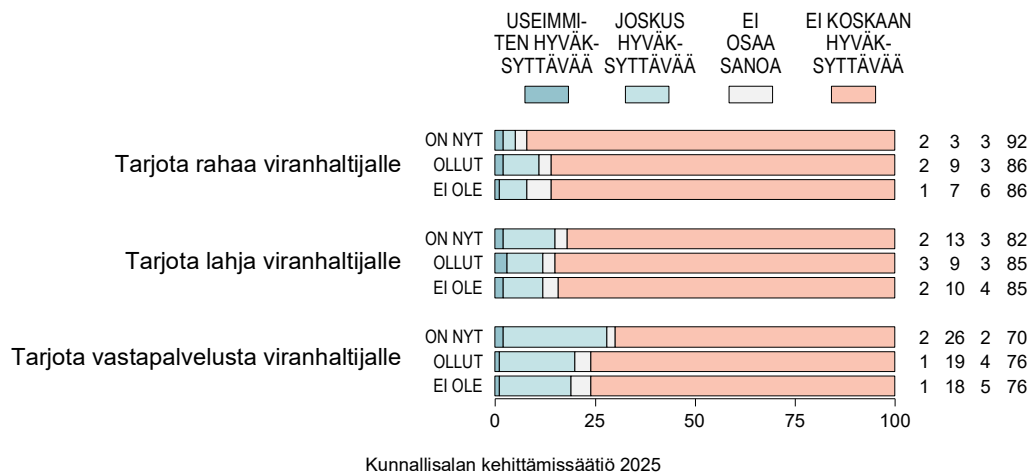
Kuvio 3i.

OLISIKO JOISSAKIN TILANTEISSA HYVÄKSYTTÄVÄÄ TEHDÄ JOKIN SEURAAVA TEKO: ARVIOT IKÄRYHMITÄIN (%).

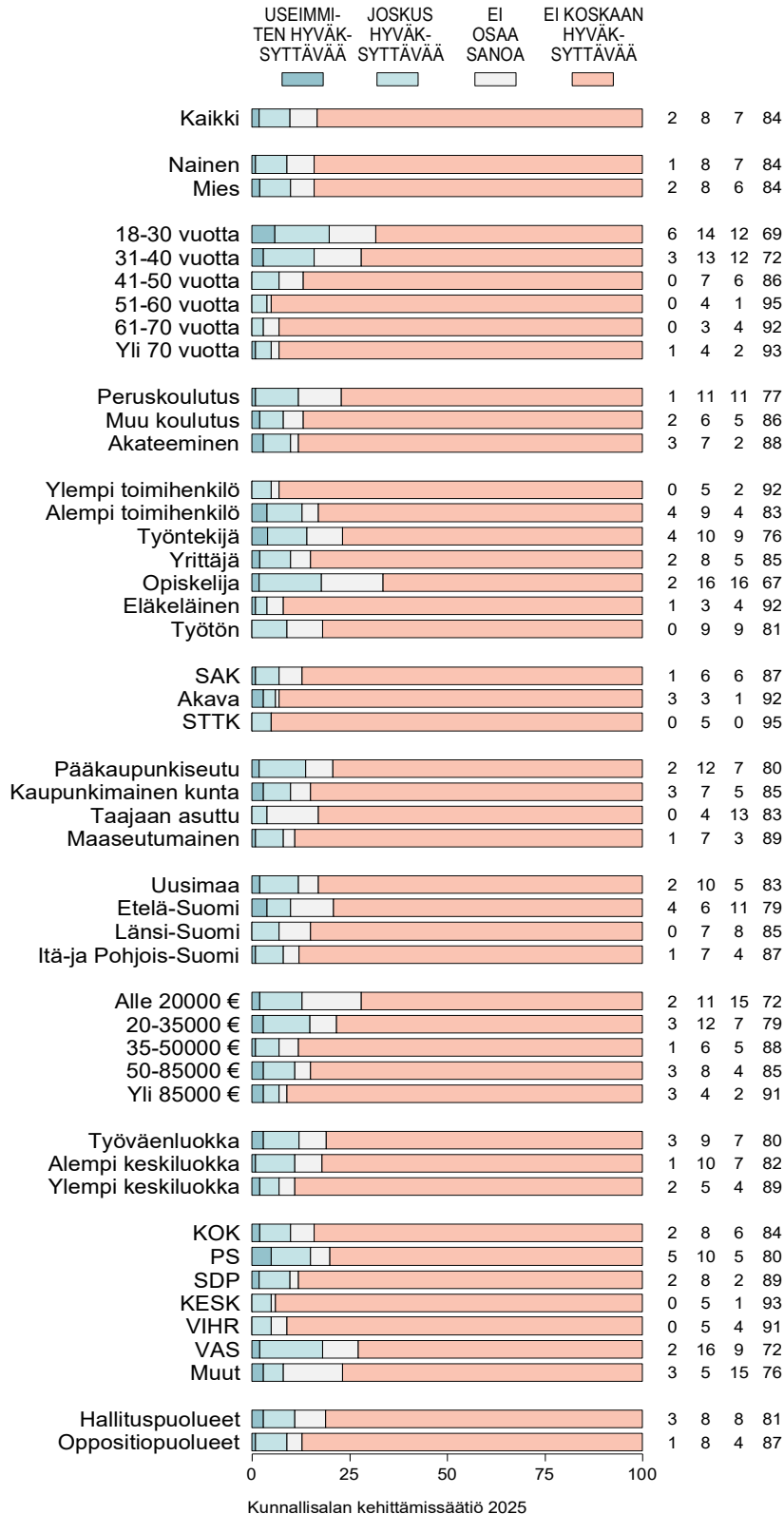
Kuvio 3k.

OLISIKO JOISSAKIN TILANTEISSA HYVÄKSYTTÄVÄÄ TEHDÄ JOKIN SEURAAVA TEKO: ARVIOT SEN MUKAAN ONKO OLLUT KUNNAN/KAUPUNGIN PALVELUKSESSA (ON NYT = on nykyisin, OLLUT = ollut joskus aiemmin, EI OLE = ei ole koskaan ollut; %).

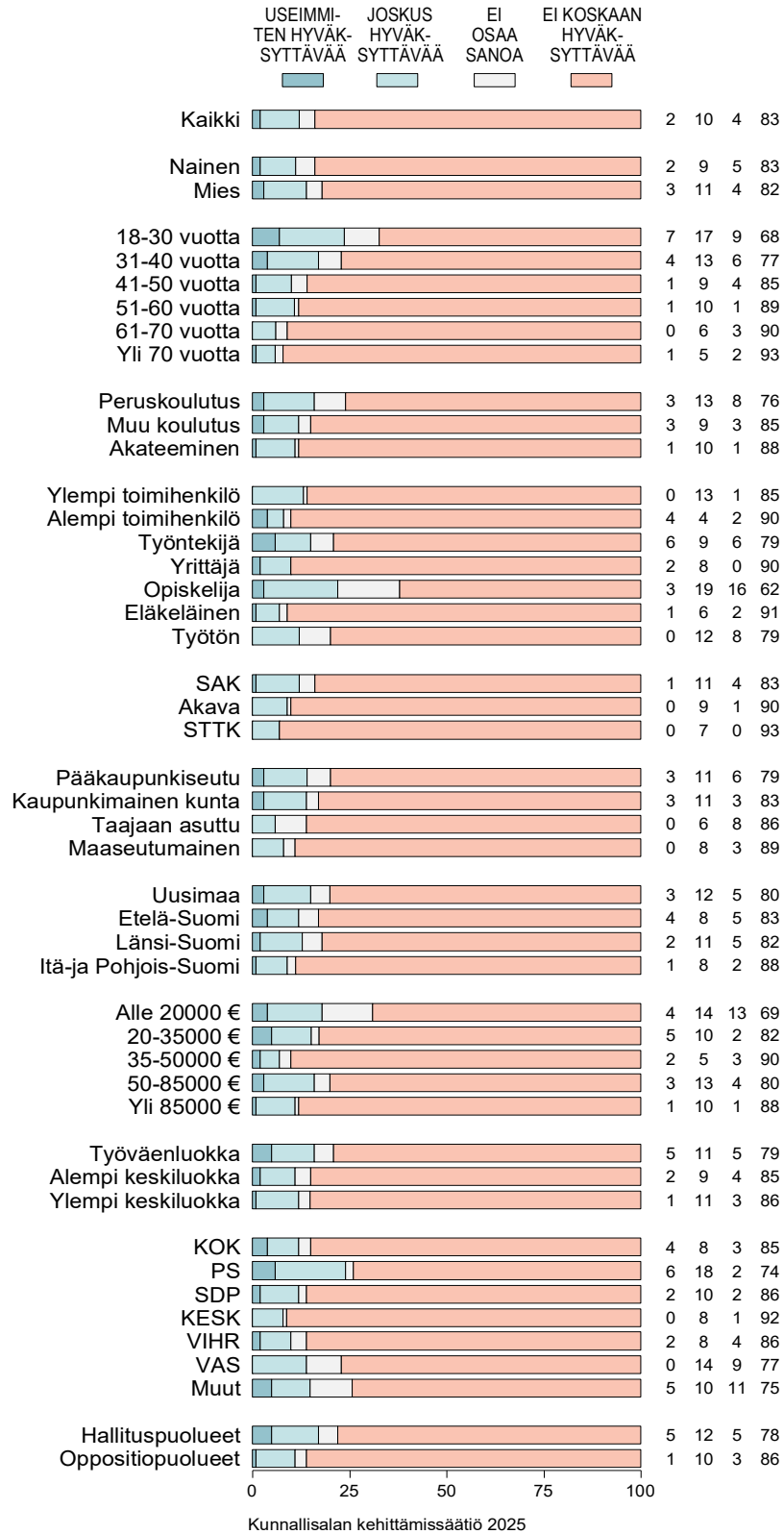
Kuvio 3-1.

OLISIKO JOISSAKIN TILANTEISSA HYVÄKSYTTÄVÄÄ: TARJOTA RAHAA VIRANHALTIJALLE (%).

Kuvio 3-2.

OLISIKO JOISSAKIN TILANTEISSA HYVÄKSYTTÄVÄÄ: TARJOTA LAHJA VIRANHALTIJALLE (%).

Kuvio 3-3.

OLISIKO JOISSAKIN TILANTEISSA HYVÄKSYTTÄVÄÄ: TARJOTA VASTA-PALVELUSTA VIRANHALTIJALLE (%).

